

Ծանոթ. Առաջին տողը քիվին է և շարգոտված, երկրորդը ճակատի զարդերի արանք-
ներում, նույնպես շարգոտված. մնացածը՝ ստորին մասում է, բեկորների բաժանված:

213. ԽԱԶՔԱՐ, փոքր, գանվում է «Դէրի խաչ» վայրում, հենած ծառին.
ըջանակներին 4 տող.

ԱԾ		ՈՂ
ՌՄ		Ի
ԱՐԵԻ		ՏԻԿ
ՆՈՋ		

ԱՌ. ԱՂՂՈՐՄԻ ՍՐԵՆԻ ՏԻԿՆՈՋ:

Հրատ. Հ. Օրբելի, նշվ. ժող., էջ 34.

ԱՅԺՄ ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ԶՈՒՆՆՑՈՂ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

214. ՏԱՊԱՆԱՔԱՐԻ վրա.

Ջալալ մեծ իբխան կասաբեղով ղանդարձ ծնողին շինեաց գայս հոյակապ և
վիմարդեան եկեղեցի ի բուխն հայոց :Ոկէ: և աւարեաց :ՈՁէ: ին գոսէորեալ
ամենազան ձևով յօժարութեամբ կամաց իւրոյ Ջալալ Դօլայ և ամուսինն իւր
Սամբան:

Ծանոթ. Այս արձանագրութիւնը կրող տապանաքարն ալժմ գոյութիւն չունի, այն չի
հիշատակում Ջալալանից բացի որեւէ այլ հետազոտող: Այն տապանաքարը (№174), որը
նշում է Ջալալանցը, գտնվում է զավթի մեջ, տաճարի մուտքի առաջ, բոլորովին այլ բո-
վանդակութիւն ունի: Տապանաքարի համար միանգամայն անսովոր բովանդակութիւն ունի
արձանագրութիւնը, որի պատճառով համարում ենք կասկածելի:

Հրատ. Ջալալեանց, I 182.

215. ՏԱՃԱՐԻ հարավային պառին, արտաքուստ.

Կաման Այ. ես Աթաբէգ, որդի Սմբատայ վերին հողն իմ հայրենիք էր, իմ
արտով տուի ի սուրբ ուխտս Գանձասարայ. ի փրկութիւն հոգոյ իմոյ. ով հողն
հանէ դասի յԱսուծոյ. քվ. :ՈԲ: (1153):

Ծանոթ. Այս արձանագրութիւնը ևս տեղում չկա և Ջալալանից բացի ոչ ոք չի նշում:
Համարում ենք նույնպես կասկածելի, նախ՝ որ նշված մասում նորոգումների հետքեր
չկան, ապա՝ թվականը միանգամայն անհարկ է եկեղեցու շինութիւնը, 63 տարով առաջ է
ներանցի: «Իմ արտով տուի», հավանաբար «Իմ սրտով տուի» պետք է լիներ (խմբ.):

Հրատ. Ջալալեանց, I, 189.

6. ՎԱՆՔ ԳՅՈՒՂ.—ԳԱՆՁԱՍԱՐ ԵՎ ԴԱՐԲԱՍՆԵՐ

Այս գլուղը գտնվում է Գանձասարի վանքի ստորոտում, խաչեն գետի ձախ ափին:
Հնում եղել է վանքի մոտ և սպասարկել նրան: Հետագայում գլուղն ավելի աճելով, տարած-
վել է դեպի ներքև: Այն կոչվել է Գանձասարի կամ վանքի գլուղ և ապա կրճատ՝ Վանք:
Վերջին դարերում մեծաքանակ էր, ուր նստում էին Հասան-Ջալալի շառավիղներ՝ Ջալալան-
ները: Գլուղում արձանագրութիւնն ունեցող միայն մի խաչքար գտանք՝ 1229 թվականով
(№ 216):

Մինչև վերջին դարերը գլուղը պատկանել է վանքին, իսկ գլուղացիները եղել են վանքի
ճորտերը:

ԴԱՐՔԱՍՆԵՐ

Դտնվում է գլուղից հարավ, գետի աջ ափին, այն լեռան լանջին, որի գագաթին կանգնած է Խաչենի հին բերդերից Խոխոնաբերդը: Դարբասները, որ նշանակում է ապարանքներ, եղել է Հասան Ջալալ իշխանի նստոցը, Խոխոնաբերդի հոգևոր կենտրոնն ու տոհմական գերեզմանոցը Դանձասարի վանքին մոտ: Այժմ բոլորովին ավերակ է և թփուտներով ծածկված, բայց դեռևս Մ. Բարխուդարյանցի ժամանակ (XIX դարի վերջերը) նկատելի են եղել պարսպի մեջ ամփոփված բազմաթիվ սենյակների հիմնապատերը, մեծ դահլիճ և մի սենյակ՝ կանգուն վիճակում: Պարսպից դուրս եղել են երկու եկեղեցիների և մի գավթի ավերակներ:

Պրակում տեղ գտած այս վայրի չորս արձանագրություններն էլ առնում ենք նախկին հրատարակիչներին:

ՎԱՆՔ ԳՅՈՒՂ

216. ԽԱԶԳԱՐ, մեծ (2 մետր), գեղաքանդակ, ընկած է գլուղի վերին մասում, Մեջլումյան Ասատուրի բակում. ստորին մասում 6 տող (գծերի մեջ).

ԻՌՈՒԻՍ: ՈՂԸ: ԵՍՍՄՊԱՏԿԱ

ՆԳՆԵՑԻԶԻԱԶՍՅԱՆՈՒՆՀԱՐ Ի
ԻՄՈՎԱՍԱԿԱՌԲԵՐԿՐՊԱԳԵ
ՔՅԱԼԱԻԹՍՅԻՇԵՑԷԷ: ՏՐԵԻԶԱ
ԱՂՈՏՁԵՂԲԱՐԲԻՄՅԱԻԱԿԻՅԷ
ԻՄ

ԹՈՒԻՍ : ՈՂԸ: (1229): ԵՍ ՍՄՊԱՏ ԿԱՆԳՆԵՑԻ ԶԸ-
ԽԱԶՍ ՅԱՆՍԻՆ ՀԱԻՐ՝ ԻՄՍ ՎԱՍԱԿԱ. ՈՐԲ ԵՐ-
ԿԸՐՊԱԳԵՒԲ ՅԱՂԱԻԹՍ ՑԻՇԵՑԷԷ. ՏՐ. ԵՒ ԶԱ-
ՇՈՏ ԵՂԲԱՐԲ ԻՄ՝ ՑԱԻԱԿԻՑԲ՝ ԻՄ:

ԴԱՐՔԱՍՆԵՐ

217. ԽԱԶԳԱՐ, դարբասներ վայրում, վրան թերի 5 տող.

Ի թվիս : ՈՒԲ: (1173) Ի հա՛յրապե՛տութե՛ն. ՏՆ՝ՍՏԵՎԻԱՆՈՒԻ Լ Ի թագաւորութե՛ն՝
. . . . Սրահանգոս, որդի Ջաջուա . . . կանգնեցի զխաչս Ի Տապանի . . .
. . . . Բ: . . . ու կարդայ . . .

Ծանոթ. Այս հուշարձանը տեղում չգտանք:

Հրատ. Հովսեփյան, I, 31.

218. ԽԱԶԳԱՐ, դարբասներ վայրում, վրան 3 տող.

Ես Սըրահանգոս կանգնեցի զխաչս իմ հաւրն Ջաջուլա, որք երկրպագի . .

Ծանոթ. Այս հուշարձանը տեղում չգտանք:

Հրատ. Հովսեփյան, I, 31.

219. ԽԱԶԳԱՐ, դարբասներ վայրում, վրան 6 տող.

Ի թվիս : ՈԿԳ: (1214) Էր. Ես փայլադայս . . . ուրա- յիանգին կանգնեցի
զխաչեւս Ի փրկութիւն հաղայ իմն և բարեխաւս առ. քո. ծնողաց մեռոց
Ծանոթ. Տեղում չենք գտել:

Հրատ. Հովսեփյան, I, 31.

220. ԽԱԶԳԱՐ, դարբասներ վայրում, վրան 6 տող.

ԹԻ ՈԿ

ԵՍՊԱՏ

ԲՈՆԻԿԿ

ԱՆԳՆԵՑ

ԻԻԱՅՍՀՈԳ

.....

ԹԻԼԻՆ : ՈԿ: (1211). ԵՍ ՊԱՏՐՈՆԻԿ ԿԱՆԳՆԵՑԻ ԽԱԶՍ
ՀՈԳՐՈՑ ԻՄՈՑ . . . :